

תְּלִמּוֹד בְּבֵלִי מִנְקֵד

מִסְכַּת בְּבֵא מְצִיעָא

שִׁפְע
למד את עמי

קוֹרְן יְרוּשָׁלַיִם

שנים אוהוין פרק ראשון בבא מציעא

ב

עין משפט
גר מצוה

שנים אוהוין בשלית. לוי דלירי ב"הגוזל בתרא" (ב"ק דף קט). מחלוקת נסורת נגר ובעל הבית, דקמני "במעמד הרי אלו שלו ובכשיל הרי אלו של בעל הבית", תני הכא נמי דיני חלוקות. ואע"ג דבבבא מסכתא אין סדר למשנה*, ואיכא מ"ד "כולה

מוקין לאו חדא מסכתא הוא" – ה"מ
לענין מחלוקת ואח"כ סתם, לפי שרבי
לא היה לומד כסדר אלא כמו שהיו
חפזים התלמידים, אבל כשחזרם – על
הסדר חזרם, ונריך בכל מסכתא
טעם למה נשנית אחר שלפניה
כדדייק בריש מסכת שבעות (דף ג.)
"מכדי תנא ממכות קסליק" כו' וכן
בטוטה (דף ג.).

ויחלוקו. תימה: למאי שנה
מהיאל דלרנא, דלמנר:
"כל דלגיס גבר"? פרק "חוקת הבתים"
(ב"ב דף נד: וסס.) וי"ל: דלחזוין שאני,
דחשיב כאלו כל אחד יש לו זה זודאי
החזי, דאנן סהדי דמאי דתפיס האי –
דידיה הוא, וכן ב"מנה שלישי" דמדמי
בגמרא לטלית חשיב שהוא שהספקד
תופס בחוקת שניהם כאלו הם ענמס
מוחזקים בו, לכך משני: דהתם ודאי
דמד מינייהו הוא, ואין החלוקה יכולה
להיות אמת, ולכן היא מונח. אבל
טלית, דאיכא לנימנר דמרווייהו הוא –
יחלוקו, וכן "שנים אדוקים בשטר"
דמדמי לקמן (דף נז.) למתני – משום
דשניהם אדוקים בו, דהחלוקה יכולה
להיות אמת, דלפטר שפרע לו החזי.
ובמנה אין דרך שיקנה החזי אחרי
שהוא ציד תצורו, אבל בברנא, אע"ג
דלפטר שהיא של שניהם, כיון דאין
מוחזקין בו – הוי דינא: "כל דלגיס גבר".

רבנו חננאל
שנים אוהוין בשלית
זה אומר אני
מצאתיה וכו' ואקשי'
עלה למה לי למתנא
חוב זה אומר כולה שלי
הלא באומר אני
מצאתיה משמע דכולה
שלי היא. ופריך הא
אתא לאשמעי' דבראיה
בעלמא לא קני לה
למצואה. הא לא מבעיא
דהא אמר רבנא
ומצאתה דאתא לידיה
משמע דבבי רבינא
בגוזל בתרא ה"ל אין
פורטין מתיבתא המוכסין
ופשוטה היא. ואוקומנא
למתני' רישא במצואה
וספא דקתני זה אומר
כולה שלי בקנייאה
בשבעון אני קניתי
ונתתי דמיה לבעליה

מוחזקין בו – הוי דינא: "כל דלגיס גבר".
ולסוכמוס, אע"ג דאין מוחזקין בו, ואין
החלוקה יכולה להיות אמת, היכא
דאיכא דררא דממונא, פירוש: שכלא
טענותיהם יש ספק לבית דין – יחלוקו.
וזה נוהל רביע. וא"ת: יהא נאמן
דחזיו שנו, מיגו דאי צעי אמר
"כולה שלי" כדלמרי' בגמ' (לקמן דף טז.)
האי מיגו גופיה לפטרו משבועה, אי
לא משום דלערומי קמערסי! ומפרש
ריב"ס, דמיגו להויה לא אמרי', דחזיו
השני מוחזק זה כמו זה. וההיא ד"חוקת
הבתים" (ב"ב דף נז: וסס*) חוקת
ליה לרבה: "אין, שטרא זייפא הוא,
ומיהו, שטרא מעליא הוה לי צידי,
ואצד" והימניה רבה להוילא, צמיגו דאי
צעי אמר "שטרא מעליא הוא" – מהתם
היינו טעמא, משום דלפי' הוה שטיק,
רק שלא היה מודה שהוא מוזייף, היה
נאמן. החתימה היתה נכרת לעומדים
שם. ורז יוסף אית ליה, דלפילו מיגו
לא הוה כיון שטענה ראשונה שהוא
טוען צהאי שטרא הוא שקר, ואין
לומר מיגו אלא היכא שטענתו

רבינא רש"י
לקמן כו. ב"ק קיג:
רבינא רש"י

גליון הש"ס
תוס' ד"ה חו' כו' התם
ה"ט וכו'. עיין לקמן דף
קטז ע"פ תוס' ד"ה וכו'.

לקמן ת.

שנים אוהוין בשלית. דוקא אומין, דלגניס מוחזקים צה ואין
לנה פח צה יתר מנה. שאילוי היתה ציד תמד לצדו – הוי איך
המוציא מתצורו, ועליו להציא ראיה צעדים שהיא שלו, ואינו נאמן זה
ליטול צבועיה. זה אומר בורה שלי. בגמרא מפרש למאי תנא
פרמי. זה ישבע. מפרש בגמרא תורה אור

(דף ג.) צבועה זו למה. שאין לו בה
פחות מחצייה. בגמרא (דף ה:) מפי'
אמאי תקון פי האי ליצנא צה?
צבועיה. וזה אומר הצייה שלי. מוכה
הוא שהצטי של תצורו, ואין צנין אלא
על תציה. הלכך, זה האומר פולא שלי
ישבע כו' פמשפט ה'ראשון. מה שהן
צנין עליו – נשבעין צנייהם שאין לכל
תמד צו פחות מחציו. ונטול כל תמד
חציו. הוי שנים רוכבו בו. לאשמועינן
תקא, (ה) דרכיב ומנהיג צנייהם עין
לקנות צהמה מן ההפקר. בזמן שהן
מודין. בגמרא (דף ט.) מפרש
[דצהאי] שמשעין דהמגביה מציאה
למצורו קנה תצורו. גמ' ראיתיה.
קודם *שהגביה אוקסא. בראיה
קני. מדקמני יחלוקו. תנא בורה שלי.
צתוקה גמורה, שהגביה תחילה, ואפיה
תפקס מני מנאלימי צה. והאמר
רבנאי. צבנא קמא ב"הגוזל ומכיל*.
ומצאתה דאתא לידיה משמע. ופסי'
קני "לחזי" ולא גוי. ולא סימא. פי
מיטע רתמנא גוי, היכא דלא חמאי
לידיה, דישתל לא מתייבז למטרע עלה
ולא הדרה. אלא תתא לידיה – מתייבז
להמורה, דלחזיהו חסריה. תנא לישא
דעלמא נקמא. אי לא דבר תנא "פולא
שלי" הוה חמינא. מאי "מנאלימי"
דקמני תנא – לשון צני אדם חסו
צמנמנו, ולא לשון המקרא, והרבה צני
אדם קורין לה מציאה משעת ראיה.
בעלמא דקתני מצאתיה. כ"מ ששנינו
שהמנא מציאה קנאה, הוה חמינא
דמציאה קני לה משעת ראיה. דלא
אשמעין שום תנא דלא קני לה אלא
שהגביה, להכי אשמעין קבא ממשנה
יתירה. והא זה וזה קתני. גפי'
"מנאלימי" תנא "זה אומר" וגפי'
"פולא שלי" קתני "זה אומר" ואי תדא
הוא, הכי אצעי ליה למתני. זה אומר
מנאלימי וכולה שלי. בגמרא ומכר.
קניתי מיד פלוני. ודוקא מקם וימכר
הוא דחמינא יחלוקו צבועיה, דאיכא
למימר צנייהם קנאה וצנייהם נמרה
המוכר. אבל זה אומר. "אני חרתי" –
זה אומר. "אני חרתי" – לא
יחלוקו, דודאי מד מינייהו רמאי הוא,
ותתא מונחת עד שצבא אליהו.
דמורה

אומר אני מצאתיה. זה אומר: בורה שלי, וזה
אומר: בורה שלי. זה ישבע שאין לו בה פחות
מחצייה, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחצייה,
ויחלוקו. זה אומר: בורה שלי, וזה אומר: חצייה
שלי. האומר בורה שלי – ישבע שאין לו בה
פחות משלשה חלקים, והאומר חצייה שלי –
ישבע שאין לו בה פחות מרביע, זה נוטר
שלשה חלקים, וזה נוטר רביע. *היו שנים
רוכבין על גבי בהמה, או שהיה אחד רוכב
ואחד מנהיג, זה אומר: בורה שלי, וזה אומר:
בורה שלי – זה ישבע שאין לו בה פחות מחצייה,
וזה ישבע שאין לו בה פחות מחצייה, ויחלוקו.
בזמן שהם מודים, או שיש צנין עדים – חלוקין
בלא שבועה. גמ' קמה לי למתנא: "זה אומר
אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה, זה אומר
בורה שלי וזה אומר בורה שלי"? ליתני דתנא!
דתא קתני: זה אומר אני מצאתיה ובורה שלי,
וזה אומר אני מצאתיה ובורה שלי. וליתני: אני
מצאתיה, ואנא ידענא דבורה שלי! אי תנא אני
מצאתיה, הוה חמינא: מאי מצאתיה – ראיתיה,
אע"ג דלא אתא לידיה – בראיה בעלמא קני.
תנא בורה שלי – דבראיה לא קני. וכו' מצית
אמרת מאי מצאתיה – ראיתיה? *והא אמר
רבנאי: "ומצאתה" – דאתא לידיה משמע! אין,
ומצאתה דקרא – דאתא לידיה משמע, ומיהו
תנא – לישנא דעלמא נקמא, ומדחזי ליה אמר:
אנא אשכחתי, ואע"ג דלא אתא לידיה, בראיה
בעלמא קני. תני בורה שלי – דבראיה בעלמא
לא קני לה. וליתני בורה שלי וקא בעי אני
מצאתיה! אי תני בורה שלי הוה חמינא:
בעלמא דקתני מצאתיה – בראיה בעלמא קני.
תנא אני מצאתיה והדר תנא בורה שלי –
דממשנה יתירה אשמעין דראיה לא קני. וכו'
מצית אמרת דתנא קתני? והא זה וזה קתני: "זה
אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה,
זה אומר בורה שלי" וכו'! אמר רב פפא ואיתמא

רב שימו בר אשי, ואמרי לה *בדי: *רישא במצואה,
ה"ספא במקח ומכר. וצריכא
דאי

ראשונה היא אמת, מיגו שהיה טוען אחרת, ולכן אינו מיגו
פולא להויה לא אמרי', דחזיו השני מוחזק זה כמו זה. וההיא ד"חוקת
הבתים" (ב"ב דף נז: וסס*) חוקת ליה לרבה: "אין, שטרא זייפא הוא,
ומיהו, שטרא מעליא הוה לי צידי, ואצד" והימניה רבה להוילא, צמיגו דאי
צעי אמר "שטרא מעליא הוא" – מהתם היינו טעמא, משום דלפי' הוה שטיק,
רק שלא היה מודה שהוא מוזייף, היה נאמן. החתימה היתה נכרת לעומדים
שם. ורז יוסף אית ליה, דלפילו מיגו לא הוה כיון שטענה ראשונה שהוא
טוען צהאי שטרא הוא שקר, ואין לומר מיגו אלא היכא שטענתו

ראשונה היא אמת, מיגו שהיה טוען אחרת, ולכן אינו מיגו
פולא להויה לא אמרי', דחזיו השני מוחזק זה כמו זה. וההיא ד"חוקת
הבתים" (ב"ב דף נז: וסס*) חוקת ליה לרבה: "אין, שטרא זייפא הוא,
ומיהו, שטרא מעליא הוה לי צידי, ואצד" והימניה רבה להוילא, צמיגו דאי
צעי אמר "שטרא מעליא הוא" – מהתם היינו טעמא, משום דלפי' הוה שטיק,
רק שלא היה מודה שהוא מוזייף, היה נאמן. החתימה היתה נכרת לעומדים
שם. ורז יוסף אית ליה, דלפילו מיגו לא הוה כיון שטענה ראשונה שהוא
טוען צהאי שטרא הוא שקר, ואין לומר מיגו אלא היכא שטענתו

ראשונה היא אמת, מיגו שהיה טוען אחרת, ולכן אינו מיגו
פולא להויה לא אמרי', דחזיו השני מוחזק זה כמו זה. וההיא ד"חוקת
הבתים" (ב"ב דף נז: וסס*) חוקת ליה לרבה: "אין, שטרא זייפא הוא,
ומיהו, שטרא מעליא הוה לי צידי, ואצד" והימניה רבה להוילא, צמיגו דאי
צעי אמר "שטרא מעליא הוא" – מהתם היינו טעמא, משום דלפי' הוה שטיק,
רק שלא היה מודה שהוא מוזייף, היה נאמן. החתימה היתה נכרת לעומדים
שם. ורז יוסף אית ליה, דלפילו מיגו לא הוה כיון שטענה ראשונה שהוא
טוען צהאי שטרא הוא שקר, ואין לומר מיגו אלא היכא שטענתו

ראשונה היא אמת, מיגו שהיה טוען אחרת, ולכן אינו מיגו
פולא להויה לא אמרי', דחזיו השני מוחזק זה כמו זה. וההיא ד"חוקת
הבתים" (ב"ב דף נז: וסס*) חוקת ליה לרבה: "אין, שטרא זייפא הוא,
ומיהו, שטרא מעליא הוה לי צידי, ואצד" והימניה רבה להוילא, צמיגו דאי
צעי אמר "שטרא מעליא הוא" – מהתם היינו טעמא, משום דלפי' הוה שטיק,
רק שלא היה מודה שהוא מוזייף, היה נאמן. החתימה היתה נכרת לעומדים
שם. ורז יוסף אית ליה, דלפילו מיגו לא הוה כיון שטענה ראשונה שהוא
טוען צהאי שטרא הוא שקר, ואין לומר מיגו אלא היכא שטענתו

ראשונה היא אמת, מיגו שהיה טוען אחרת, ולכן אינו מיגו
פולא להויה לא אמרי', דחזיו השני מוחזק זה כמו זה. וההיא ד"חוקת
הבתים" (ב"ב דף נז: וסס*) חוקת ליה לרבה: "אין, שטרא זייפא הוא,
ומיהו, שטרא מעליא הוה לי צידי, ואצד" והימניה רבה להוילא, צמיגו דאי
צעי אמר "שטרא מעליא הוא" – מהתם היינו טעמא, משום דלפי' הוה שטיק,
רק שלא היה מודה שהוא מוזייף, היה נאמן. החתימה היתה נכרת לעומדים
שם. ורז יוסף אית ליה, דלפילו מיגו לא הוה כיון שטענה ראשונה שהוא
טוען צהאי שטרא הוא שקר, ואין לומר מיגו אלא היכא שטענתו

עין משפט
גוּר מצוה

4

אִי תנא מציאה. משום דמורה ואמר דנכרי לאו מידי חסר לכך תפיס, אע"ג שיודע שחזירו מאלה וכמו רננן שבעה עליה כדי שיפרשו. אבל מקח וממכר דליכא למימר הכי, שאם יודע שחזירו קנאה לא היו תפיס, ומדפתים זה סבור שלו לקמן, דנקיט וזוי מתרוויחו, אימא לא

ישבע דמכר שבעה לא יפרוש, שהרי סבור הוא לומר דאמת קמי"ג דלפ"ה ישבע. והיכא שודאי אינו סבור לומר

אמת כגון דקא טעיין כל אחד "איני תנאי" שהיה מיהן טוענין שטרך צמוד או כגון "שנים שדוקיין צטרטו" (דף ו.י.) הם פשיטא דיתלוך שבעה לא יודע שבעה ודאי שפירוש דחשד אממונא לא חשד אשבעתא. **וְרַחְוּ** וזו במאן נקב. פירש"י: המוכר נאמן, כשאין מקחו צידו, כלדי ב"עשרה יומסין" (קדושין דף עג. עב.) ועס ד"ה (ד"ה): "ה"מ דננקיט מתרוויחו אבל דננקיט מהד נאמן אפילו אין מקחו מובדל דהאי תנא לא הו"ש השלך חיש שבעת שוא של

אחר טוהן. מתני' דלא ידע כבן גנב בן גנב הוא הישחקני שיהיו נטילין כלא ובעתה. דבר בן שנתן שבעות פרק כל השבעות במתורה הלבא ורעונו על פנסקו. ודרתינ אפי' תימא בן גנב [הבא] איכא למיבי דלמא תרוייהו בריא אגבהו ור"ה בקיצינא שנתן סא' קטואה ואין בניעוה שבעות שוא. תוב אמרי' לימא מתני' דלא כסומבוס דאמר ממון המטול דהכפן חולקין בלא שבעה רבנן שבעה שנתא ודאגהו ודאגהו עוברת בעדה וכו'. ואמרי' בגמ' א"ר אביר שמטא' לו דברי סומבוס אבל סומבוס אמרי' זה כולו [גיהול] בדין המעו"ה. הבא תרווייהו ורביעי נוק לולד דברי סומבוס רח"כ המעו"ה. אמרי' אלא מאי מתני' אינה כסומבוס אלא כרבנן אמאי משכייין ודא המוציא מחבירו יט ספק לז"ד – דיש לאחד תביעה על חזירו בלא טענות, כגון שבור שנגה את הפרס (ב"ק דף מו.), ומחליף פרה בחמור *אחרי שחסקס נולד מעלמו דין הוא שיתלוך אפילו בלא שבעה. **וְמוֹה** התם דאיכא דררא דממונא. ואיכא למימר כולה דמר, לא פריך. אלא אי סומכוס ס"ל כרבנן דבן ננסי דלא חיישי לשבעת שוא דלבן ננסי אדרכיה, היכא דליכא למימר כולה דמר פלגי נא שבעה משום דליכא דודאי שבעת שוא.

וְמוֹה התם דאיכא דררא דממונא. כפרק ח"ח"ה (ב"ב דף לה. ושם) גבי ארבה, דלמר רב נתמן כל דלוליס גבר. פריך מהמתחילף פרה בחמור דפ' השואל. והא כההויה דממונא – והא פריך: ומה התם דליכא דררא דממונא ואיכא למימר כולה דמר יתלוך גבי ארבה, דליכא למימר דמרוייהו הוא, ואין חולקין, אלא כל דלוליס גבר, כלפרריך הכא! היינו משום דלענין חלוקה סברת דררא דממונא היא טובה, מאחר שספק גמור הוא בלא שבעות – דין שיתלוך. אבל ארבה, אע"ג דאפשר דמרוייהו היא כיון דליכא דררא דממונא, ואין אוחזין, הוי דינא כל דלוליס גבר. אבל לענין שבעה אין מועיל סברת דררא דממונא לחלוק בלא שבעה, אחרי שהוא דודאי של אחד מהם, סברת הוא שיתלוך שבעה – אולי יודה אחד מהם.

רבינו חננאל

ואמרו או הכי נשאל למוכר למי מהן מוכר ומכרי קבל רביה ושענין באומר לא ידעתי ואמר שישנתן תביעה כמני לקנותה ואמרה לתן מי שיתן לו דמה היה הוא מכורה לו נתן לו א' מתן דמים והיא השלך המעות לפני ולקחו תביעה ואינו יודע כי מהן שנתן ובי שהשלך כגון זה ישענו שנתן שבעות ורובין כגון זה הוה שנתן והא' טוען בשטר ותני תנא שנתן שבעות ונטילין מובדל דהאי תנא לא חיש שבעת שוא של

דְּאִי תֵּנָא מְצִיאָה – הוה אָמוּנא: מְצִיאָה הוא דְרָמוּ רַבְנָן שְׂבוּעָה עֲלֵיהּ, מִשּׁוּם דְמוֹרֵי וְאִמְר: **חִבְרָא** יָאוּ מִיּוֹד חֶסֶר בַּהּ, אִיזֵר אַתְפִּיּוֹס וְאַתְפִּלְגִּי בְּהִרְיָה, אֲבָךְ מִקְחָ וּמִמְכָרָ, דְלִיבָא לְמִימַר חִבֵּי – אִימָא לָא. וְאִי תֵּנָא מִקְחָ וּמִמְכָרָ, (ה) הוא דְרָמוּ רַבְנָן שְׂבוּעָה עֲלֵיהּ מִשּׁוּם דְמוֹרֵי וְאִמְר: **חִבְרָא** דְּמִי קָא וְיָחִיב, וְאִנָּא דְּמִי קָא וְיַחְבִּינָא. הִשְׁתָּא דְדְצִירִיבָא דְרִידֵי אֶשְׁקֵלְיָהּ אֲנָא, וְחִבְרָא לִיזִיר לְמָרְהָ לִיזְבִּין, אֲבָךְ מְצִיאָה, דְלִיבָא לְמִימַר חִבֵּי – אִימָא קָא, צְרִיבָא. מִקְחָ וּמִמְכָרָ? *לְחַוֵּי וְזוּי מִמָּאן נָקְמוּ? לָא צְרִיבָא, *דְּנָקְמוּ בַּמְרוּוֵיהּ, כַּחַד מְדַעְתִּיהּ וּמֵחַד בַּעֲבִיב, וְלָא דִיעָנָא כִּי הוּא מְדַעְתִּיהּ וּמִי הוּא בְּעַל בּוֹרְחִיהּ לִימָא מֵתַנִּי דְלָא בְּכוּן גֵּנְס, דְאִי בְּן גֵּנְס הָאִמְר: *בִּיצֵד אִצֵּו וְאִצֵּו בְּאִין לִיזִיר שְׂבוּעַת שְׂאוּ! אֲפִילוּ תִימָא בְּן גֵּנְס: הָתָם – וְדָא אִיבָא שְׂבוּעַת שְׂאוּ, הָכָא – אִיבָא לְמִימַר דְלִיבָא שְׂבוּעַת שְׂאוּ, אִימור דְתַרוּוֵיהּ בְּהַדֵּי הִדְרֵי אֲנַבְהוּהּ. לִימָא מֵתַנִּי דְלָא כְּסוּמְכוּס, דְאִי כְּסוּמְכוּס – הָאִמְר: *מִמּוֹן הַמוּפְלָג בְּסַפֵּךְ – חוֹלְקִין בְּלָא שְׂבוּעָה. וְאִלָּא מְאִי – רַבְּנָן, הָא אֲמַרֵי הַמַּע'?! הָאִי מְאִי? אֲא"ב רַבְּנָן, הָתָם דְלָא תְּפִסי תַרוּוֵיהּ – אִמְרוּ רַבְּנָן הַמוּצִיא מַחְבִירוֹ עֲלֵיו הַרְאֵיהּ, הָכָא דְתַרוּוֵיהּ תְּפִסי – [פְּלַגִּי] קָה בְּשְׂבוּעָה. אִלָּא אִי אֲמַרְתָּ סוּמְכוּס, הִשְׁתָּא וּמֵחַ הָתָם דְלָא תְּפִסי תַרוּוֵיהּ – חוֹלְקִין בְּלָא שְׂבוּעָה, הָכָא דְתַרוּוֵיהּ תְּפִסי קָה – לָא כ"ש? אַפִּי תִימָא סוּמְכוּס; כִּי אֲמַר סוּמְכוּס – שְׂפָאוּ וְשִׂמְאוּ, אֲבָךְ בְּרִי וּבְרִי – לָא אִמְר. *וְרַבְּרָה בַר רַב הוּנָא, הָאִמְר: דְאִמְר: אִמְר סוּמְכוּס אֲפִילוּ בְּרִי וּבְרִי, מְאִי אִיבָא לְמִימַר? אַפִּי תִימָא סוּמְכוּס, כִּי אֲמַר סוּמְכוּס – הָיִבְתָּ הָיִבָא דְרָרָא דְמִמּוּנָא – לָא. וְלָאו קָרַ וְחוֹמְרָ הוּא? וְזוֹה הָתָם דְאִיבָא דְרָרָא דְמִמּוּנָא קָמֵר, וְאִיבָא

דְמוֹרְהָ וְאִמְר. מוֹרְהּ הִסְרַ לְעָלְמוּ לְלַחוּ? קָה בְּלָא מְשָׁפֵט. לָאו מִיּוֹד חֶסֶר. אִינוּ מְסַקְדוּ נְלוּס, כְּתַסָּס קָהִה לוּ, וְאִף בְּלָא טוֹרַס. אֲבָךְ מִקְחָ וּמִמְכָרָ דְלִיבָא לְמִימַר חִבֵּי. וְאִע"ג קָהִה גַּם הוּא גָּמַן אִתְּ הַמַּעוֹת לְמוֹכְרָ, קְדֻאוּמִינָן לְקַטְּן דְקָנַט מַסְרוּוֵיהּ, מַד מְדַעְתִּיהּ וְמַד בְּע"כ, וְקָשְׁתְּלוּקוּ יִטּוֹל זָה פְלַגי מְעוּתֵיו וְזָה

פְּלַגי מְעוּתֵיו, אֲפִי"ה חֶסְרוֹן הוּא אֶלְלוּ, דְחֵי לָא בּוֹה זְרִיף לֵס לָא בּוֹה מְהַדְר אֲפִתְרַה לְמַנְדְּנָה. וְזָה בְּעָסָ לְתַלוּק וְלִפְּנִן פְּלַגי דְמִיס – בְּלָא דְקִין מְסַרֵו. דְּמִי קָא וְיַחְבִּינָא. קְמִיס אִנִּי וְרַזָּה לִיפְּנֵן. אֲבָךְ מְצִיאָה דְלִיבָא לְמִימַר. תְּבַרֵי גְלָךְ וּמְנַסָּס אֲסַרְתָּ, זָה וְדַאי מְסַרְתָּ מַמּוֹן. וְלְחַוֵּי וְזוּי מִמָּאן נָקְמוּ. בְּלָא גָּמַן אִתְּ הַמּוֹכְרָ מִמִּי קִיבֵל דְמִיבִי. דְסַנְסָא קְדֻשִׁינֵן (דף עז. ע:). גְּמָלָן פְּעַל הַמַּקָּס וְלִמֵר "לָזָה מְכַרְשִׁי וְלָזָה לֵא לֵא מְכַרְשִׁי".

וְאִע"ג דְמַסְסִיס: "כִּד"ח שְׁמַקְחוּ צִידוּ וְלַבֵּל אִין מַקְחוּ צִידוּ אִינוּ יִתְקַן". בְּלָא גָּמַן לָגְד לְצִידָר פֵּן קָף לְהִיזֵת וְכוּי, מְאֲסַר שְׁטַנְיָסָס קוּרֵי אֲסַרְוּ צְסִיסוּק דְמִיבִי – קָה אוּקִימְנָא קְהָס דְצִירָבָן וְזוּי מַסְרוּוֵיהּ, מַהַד מְדַעְתִּיהּ וּמַהַד בְּע"כ, דְּכוּן דָּלָא עֲלִיהּ קְרִמָּא לֹאסְהִידָר, לָא דַק פּוּלַי הַאי לְהִיזֵת מַקְרַה, מְשַׁהֲלָכוּ מַנְגְּלִי, הֵי מְדַעְתִּיהּ זְהִי בְּע"כ. לַבֵּל הִיבָא דְלָא קִיבֵל דְמִיס אֶלְלוּ מַהַד – מִיִּקְדַּר צִידֵר לִיֵּס. לָא צְרִיבָא דְנָקְמוּ וְזוּי מַחְבֵּרֵיהּ. ה"ג. "וְלָא דְעֵטֵין מַהִי מְדַעְתִּיהּ זְמַהִי בְּעַל פּוֹרְקִיסָה" וְלָא קְרִסִי" וְלָא דִבַּע", דְלִפְסִי יַדַּע זְוֹ אִין הַמוֹכְרָ גְּמָלָן מְשַׁהֲלָכוּ, קְדַמְנוּקֵי קְהָס. מַתַּנִּי. דְמַשְׁפָּע לְמַרוּוֵיהּ וְזַה מַשְׁפָּע לְשִׁתְּקָהָ. דְלָא בְּכוּן גֵּנְס. דְמַסְפֵּקַת שְׂבוּעוֹת (דף מה.)

אֲפִי תִימָא סוּמְכוּס; כִּי אֲמַר סוּמְכוּס – לָא כ"ש? אַפִּי תִימָא סוּמְכוּס; כִּי אֲמַר סוּמְכוּס – שְׂפָאוּ וְשִׂמְאוּ, אֲבָךְ בְּרִי וּבְרִי – לָא אִמְר. *וְרַבְּרָה בַר רַב הוּנָא, הָאִמְר: דְאִמְר: אִמְר סוּמְכוּס אֲפִילוּ בְּרִי וּבְרִי, מְאִי אִיבָא לְמִימַר? אַפִּי תִימָא סוּמְכוּס, כִּי אֲמַר סוּמְכוּס – הָיִבְתָּ הָיִבָא דְרָרָא דְמִמּוּנָא – לָא. וְלָאו קָרַ וְחוֹמְרָ הוּא? וְזוֹה הָתָם דְאִיבָא דְרָרָא דְמִמּוּנָא קָמֵר, וְאִיבָא

אֲנַבְהוּהּ. לְמַתְיָאָה, וְכַל אֲתַד וְאֲתַד כְּסוּר "לֵאִי הַגְּפַתְיָה תְּפִילָה וּמִלְאָה שְׁלֵי" – וְכִי מַשְׁפָּעַע עַל שְׁלֵיָה קוּיְשָׁטַס מַשְׁפָּעַע. וְלַעֲנִין מַקְחָ וּמִמְכָרָ זְמַי שְׁמַח לְשְׁתִּיסָה נְתַרְנָה. כְּסוּמְכוּס. בְּצַנְזָא קַמְתָּ, אֲפִי טוֹר שְׁנַגְּסָת אִתְּ הַפְּרָה וְנַמְנָל עוֹפְרָה גְּנֵזְרָה (דף מו.). עֲלֵיו הַרְאֵיהּ. בְּעַדִּיס, וְאִי לָא – לָא גְּפִי מִיּוֹד, וְהַכָּא חוֹלְקִין [בְּשְׂבוּעָה]. ה"ג. אִי אֲמַרְתָּ בְּצַנְזָא רַבְּנָן קְהָס דְלָא תְּפִסי תַרוּוֵיהּ וְאִמור רַבְּנָן כו', הָכָא דְקַטְסִי פְּרוּוֵיהּ שְׁלַגי בְּשְׂבוּעָה, אֶלְלוּ אִי אֲמַרְתָּ סוּמְכוּס, וּמַה קְהָס דְלָא תְּפִסי תַרוּוֵיהּ? אֲמַר סוּמְכוּס פְּלַגי בְּלָא שְׂבוּעָה – הָכָא דְקַטְסִי תַרוּוֵיהּ לֵא פֵל שְׁכַן. תַרוּוֵיהּ תְּפִסי. וְלִין פֵּאֵן מוּזִיאַת מַתְבַּירוּ.

בְּשְׂבוּעָה שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי פְּרוּוֵיהּ וְאִמור רַבְּנָן כו', הָכָא דְקַטְסִי לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְתִי הַרְיָסִיס בְּשׂוּעָה. כִּי קְהָס דְקַטְסִי. נַמְנָל עוֹפְרָה בְּשִׁיבָא שְׁלַגי לְה. פִּין דְמַתְסַר גּוּבִינָא בַמַּה שְׁתַּצִירוּ תּוּסָס, דְהָא תְּפִסי בְּזוּלָא וְהָא תְּפִסי [בְּזוּלָא] לָא קוּס לְהוּ לְרַבְּנָן לְהוּזִיא מַמּוֹן מַתְקַתָּו וְכִי, דְרִאֲמֵרִי" קְהָס: לְרַבְּנָן דְצַעִי לְחֵלְ

תוספתא

מסכת בבא מציעא

מפוסקת פיסוק מלא עם ביאור מלים קצר בשוליים - מראי מקומות ומקבילות במסכת בבא מציעא

לשון התוספתא על פי הוצאת צוקרמנדל

פרק א

- א. שנים אחזין בטלית — זה נוטל עד מקום שתפוס, וזה נוטל עד מקום שתפוס. כמה דברים אמורים — בזמן שהיו שניהם תופסין, אבל אם היתה בידו של אחד מהם — המוציא מחבירו עליו הראיה.
- ב. זה אומר "כולה שלי" וזה אומר "שלישה שלי", האומר "כולה שלי" — ישבע שאין לו בה פחות מחמשה חלקים, והאומר "שלישה שלי" — ישבע שאין לו בה פחות משתות. כללו של דבר: אין נשבע אלא על חצי טענה בלבד.
- ג. שנים שהיו מושכין את הגמל ומנהיגין את החמור, או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג — כמידה הזאת. ר' יהודה אומר: המושך את הגמל והמנהיג את החמור — הרי זה זכה.
- ד. האומר: זוכה לי ביתי במציאה שתיפול לתוכה היום — לא אמר כלום. יצא לו שום מציאה — דבריו קיימין.
- ה. מצא שטרי חוב שאין בהן אחריות נכסים, בזמן שהלווה מודה — יחזיר למלוה, אם לאו — לא יחזיר לא לזה ולא לזה, דברי ר' מאיר. שהיה ר' מאיר אומר: שטר שיש בו אחריות נכסים גובה מנכסים משועבדים.
- ו. מצא גט אשה, בזמן שהאיש מודה — יחזיר לאשה, ואם לאו — לא יחזיר לא לזה ולא לזה.
- ז. שובר, בזמן שהאשה מודה — יחזיר לאיש, ואם לאו — לא יחזיר לא לזה ולא לזה. גט שחרור, בזמן שהרב מודה — יחזיר לעבד, ואם לאו — לא יחזיר לא לזה ולא לזה. אונקליטיא, בזמן שהלווה מודה — יחזיר למלוה, ואם לאו — לא יחזיר לא לזה ולא לזה.
- ח. הפותיקאות ומתנות, בזמן שהנותן מודה — יחזיר למקבל. אם לאו — לא יחזיר לא לזה ולא לזה. שטרי מקח וממכר, שטרי אריסות, וקבלות בהמה — הרי זו לא יחזיר לא לזה ולא לזה.
- ט. גזרי דינין ופרוסבולין — הרי זה יחזיר למי שכתובין על שמו. בין שמצאן בשוק, ובין שמצאן בין שטרותיו של אביו. כללו של דבר: אם יש עמהן סימפונות — יעשה מה שבסימפונות.
- י. הודאת בעל דין כמאה עדים. אימתי — בזמן שטענו והודה. אבל אם הודה מפי עצמו — יכול לחזור בו, שהפה שאוסר הוא הפה שהיתיר. הודאת בעל דין כמאה עדים, והשליש נאמן משניהם. זה אומר כך וזה אומר כך והשליש אומר כך — השליש נאמן משניהם. אימתי — בזמן שהשליש יוצא מתחת ידו, אבל אם אין השליש יוצא מתחת ידו — הרי הוא כאחד מכל אדם.
- יא. נאמן בעל המקח לומר: "לזה מכרתי את מקחי". אימתי — בזמן שהמקח יוצא מתחת ידו, אבל אם אין המקח יוצא מתחת ידו — הרי הוא כאחד מכל אדם.
- יב. נאמן הדיין לומר: "לזה זיכיתי ולזה חייבתי". אימתי — בזמן שהדין לפניו. אבל אם אין הדין לפניו — הרי הוא כאחד מכל אדם.
- יג. סימפון שיש עליו עדים — יתקיים בחותמיו, ושאין עליו עדים, ויוצא מתחת ידי שלישי אחר חיתום שטרות — כשר. איזה הוא אחר חיתום שטרות — "אני פלוני בן פלוני מקבל אני מה שכתוב בשטר הזה", והעדים חתומין למטה — כשר.
- יד. איזה הוא אגודה של שטרות — שלשה קשורין זה בזה. איזה הוא תכריך של שטרות — כל שחוטט או משיחה או דבר אחר כרוך עליו מבחוץ. ואיזה היא חפיסה — זו חמת קטנה.
- טו. שנים שהיו תופסין בשטר, זה אומר: "שלי הוא ואבד הימני", וזה אומר: "בידי היה, ופרעתי לך" — יתקיים השטר בחותמיו, דברי רבי. ורבן שמעון בן גמליאל אומר: יחלוקו.
- טז. שנים שנתעצמו זה בזה, ואמר אחד מהן לחבירו: "אם לא באתי מיכן ועד יום פלוני — יהא לך בידי כך וכך", הגיע זמן — יתקיים תנאו, דברי ר' יוסי. אמר ר' יהודה: היאך זוכה זה בדבר שלא בא לתוך ידו? אלא ינתחנו.
- יז. מישכן לו בית ומישכן לו שדה, ואמר לו: "אם לא נתתי לך מיכן ועד יום פלוני — אין לי בידך כלום", הגיע זמן ולא נתן — יתקיים תנאו, דברי ר' יוסי. אמר ר' יהודה: היאך זוכה זה בדבר שאינו שלו? אלא ינתחנו. מודה ר' יוסי בשנים שהיו עוררין על הבית ועל השדה, ואמר אחד מהם לחבירו: "אם לא באתי מיכן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום", הגיע זמן ולא בא — בידוע שאיבד את זכותו. הנותן עירבון לחבירו על הבית ועל השדה, ואמר לו: "אם לא נתתי לך מיכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום", והלה כותב לו: "אם אני חוזר בך הריני כופל לך ערבונך", הגיע זמן ולא נתן — יתקיים תנאו, דברי ר' יוסי. אמר ר' יהודה: היאך זוכה זה בדבר שאינו שלו? אלא נותן לו עירבון שלו. אמר רבן שמעון בן גמליאל: כמה דברים אמורים — בזמן שכתב לו: "ערבוני יקון", אבל לקח הימנו בית או שדה במאה מנה, אפילו לא נתן לו מהם אלא שלשה מנה — הרי השדה קנויה לו, ומחזיר לו את השאר, אפילו לאחר שלש שנים.
- יח. הנותן עירבון לחבירו על הבית ועל השדה, כל המשנה וכל החוזר בו — ידו על התחנותה. חזר בו המוכר — יד הלוקח על העליונה; רצה ליטול רביע בקרקע] — נוטל, רביע במעות — נוטל, והשאר גובה מן העדית. חזר בו לוקח — יד מוכר על העליונה; רצה ליתן רביע בקרקע] — נותן, רביע במעות — נותן, והשאר גובה מן הזיבורית.
- יט. המפקיד שטרות אצל חבירו, אף על פי שאין כתובין על שמו — הרי זה מחזיר לו את אשר לו. מת — ינתן ליורשיו. אם אמרו בשעת מיתה: "ינתן לפלוני שהן שלו" — יעשה מפורש כפירוש. המלוה את חבירו על המשכון, ואמר לו: "אם לא נתתי לך מיכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום", והגיע זמן ולא נתן — הגיעו משכון, בין רע ובין יפה.
- כ. לוזה הימנו אלף דינר בשטר ופרע לו מהן שמונה מאות זוז — הרי זה מקרע לו שטרו הראשון, וכותב לו שטר של מאתים זוז, דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים השטר במקומו, והלה כותב לו: "התקבלתי הימנו שמונה מאות זוז". מפני שמוריע כוחו בשני דברים; שאינו כופה את לבו לפורעו, ושאין יכול לגבות מנכסים משועבדים.
- כא. שנים שלוו בשטר אחד, ופרע אחד מהן את אשר לו — השטר במקומו, והלה כותב לו: "התקבלתי הימך את שלך".
- השופק בידו.
- יג. סימפון שיש עליו עדים — ויוצא מתחת יד המלוה, ואפשר לברר את הענין על פי העדים. מקבל אני — שהמלוה חתם על הסימפון למטה.
- טו. שנתעצמו — שעשו תנאי ביניהם לחזק את ההתחייבות. ינתחנו — ויציאנו על כרחו כשפרענו (רשב"א).
- יז. מודה ר' יוסי — כנראה שצ"ל: "מודה ר' יהודה", ומודה כאן, שכיון שלא הביא ראיות — בטלה זכותו.
- יט. מפורש כפירוש — כפי שאמר המצוה, שבוודאי בשעת מיתה נתכונן למה שאמר.
- כ. שמוריע כוחו — אם כותב שטר חדש. שאינו כופה את ליבו — שאימת שטר גדול מרובה עליו, שאינו רוצה שיהא עליו שטר גדול. ושאין יכול כו' — שהרי זמן השטר השני מאוחר יותר, ואינו יכול לטרוף אלא מזמן שני.
- ב. פחות מחמשה חלקים — פחות מחמש שישיות, שהרי בשני שלישים מודה לו, ואינם חולקים אלא על השליש האחר, ולכן ישבע שיש לו בה כל חלקו וחצי הטענה.
- ג. כמידה הזאת — בגמרא: "כמדה זאת קנו", שכן אם היו באופן זה בלבד (ולא להפך) קנו שניהם.
- ז. אונקליטיא — ויש גרסות "אונקליטיא", מקור המלה ביוונית ומשמעה כנראה שטר הודאה בבית דין.
- ח. שטרי אריסות — שעושים הסכם על אריסות השדה. קבלות בהמה — שלוקח בהמה לזמן מסיים לעבדו בה.
- ט. סימפונות — תעודות או נספחים של ביטול השטר, כולו או מקצתו פרוסבולין — שטר שמוסר כל חובותיו לבית דין, שלא תשטטנו שביעית.
- י. שהשליש יוצא מתחת ידו — שטר שהושלש בידו, או סכום כסף

פרק ב

- א, כה, א. מודה ר' שמעון בן אלעזר בכלי אנפוריא שמשמש בהן חייב להכריז. ואילו הן כלי אנפוריא: ברין ומחטין וצינורות ומחזרות של קרדומות. וכן היה ר' שמעון בן אלעזר אומר: כל אלה שאמרו — הרי אילו שלו, אימתי — בזמן שמצאן אחד אחד, אבל אם מצאן שנים שנים — חייב להכריז.
- א, כה, ב. וכן היה ר' שמעון בן אלעזר אומר: המציל מפי הארי, ומפי הזאב, ומפי הדוב, משלוליתו של ים, ומשלוליתו של נהר, והמוצא באיסרטיא ובפלטיא גדולה — הרי אילו שלו, מפני שהבעלים מתיידין הימנו.
- ב, כה, ג. מצא חתיכות של בשר, וחתיכות של דגים, ודג נשון — חייב להכריז. מחרוזות של בשר, ומחרוזות של דגים, וחביות של יין, ושל שמן, ושל תבואה, ושל גרוגרות, ושל זיתים — אינו חייב להכריז.
- ג, א, ד. כתב בחרס ונתן על פי חבית, בנייר ונתן על פי עיגול — חייב להכריז.
- ב, כה, ה. מצא כריכות ברשות היחיד — חייב להכריז. מצא ברשות הרבים — אינו חייב להכריז. והאלומות, בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים — חייב להכריז.
- א, כה, ו. מצא פירות צבורין — חייב להכריז, מפוזרין — אינו חייב להכריז. מקצתן צבורין ומקצתן מפוזרין — חייב להכריז.
- כה, א, ז. מצא מעות עשויות מגדלות — חייב להכריז. מפוזרות — אינו חייב להכריז. מקצתן מגדלן ומקצתן אין מגדלן — חייב להכריז. וכמה הוא מגדלן — שלשה מטבעות זה על גב זה.
- כה, א, ח. מצא כלי ולפניו פירות, כיס ולפניו מעות — חייב להכריז. מקצתן בכלי ומקצתן בארץ, ומקצתן בכיס ומקצתן בארץ — חייב להכריז.
- כה, א, ט. מצא דבר שאין בו סימן בצד דבר שיש בו סימן — חייב להכריז. בא בעל סימן נוטל את שלו — זכה זה בדבר שאין בו סימן.
- כה, א, י. המוצא סלע, ואמר לו חבירו: "חדשה היא", "נירונית היא", "של מלך פלוני היא" — לא אמר כלום, שאין סימן למטבע. ולא עוד, אלא אפילו שמו כתוב עליו — הרי היא של מוצאה.
- ב, כה, יא. מצא באיפשה — חייב להכריז, שדרך האיפשה לטלטל.
- א, כה, יב. מצא בגל או בכותל ישן — הרי אילו שלו, שיכול לומר לו: של אמוריים הם.
- א, כה, יג. מצא בחור או בכותל חדש, מחציו ולחוץ — שלו, מחציו ולפנים — של בעל הבית. אם היה מפולש כולו לחוץ — אף מחציו ולפנים שלו, ואם היה מפולש כולו לפנים — אף מחציו ולחוץ של בעל הבית. [נמצא בין פצים לפצים], מן האגף ולחוץ — שלו, מן האגף ולפנים — של בעל הבית.
- יד. מצא בבית, אם שארו בו אורחים לפניו — הרי אילו שלו, אם לאו — הרי אילו של בעל הבית. מצא בחנות, עד מקום שדרך בני אדם רגילין ליכנס — הרי אילו שלו, יותר על כן — הרי אילו של בעל החנות.
- א, כה, טו. הלוקח בהמה מחבירו ומצא עליה דבר שיש בו שווה פרוטה — חייב להכריז. והמוצא שווה פרוטה — חייב להכריז. פחות משהו פרוטה — אינו חייב להכריז, שנאמר: "שלמה", מה שמלה מיוחדת — שיש בה שווה פרוטה חייב להכריז — אף כל דבר שיש בה שווה פרוטה חייב להכריז, פחות משהו פרוטה — אין חייב להכריז.
- ב, כה, טז. בראשונה כל הבא ונותן סימניה היה נוטלה. משרבו הרמאין — התקינו שיהא זה נותן סימניה, ומביא ראיה שאינו רמאי.
- ב, כה, יז. בראשונה היו מכריזין עליה שלשה רגלים ואחר רגל האחרון שבעת ימים. ומשחרב בית המקדש התקינו שיהו מכריזין עליה שלשים יום. ומן הסכנה ואילך התקינו שיהא מודיע בה לשכיניו ולקרוביו ולמיוודעיו ולאנשי עירו, ודיו.
- יח. המוציא מציאה, אם יש בה כדי החזיר לבעלים בשווה פרוטה ולגבות שכרו הימנה — מיטפל בה, ואם לאו — מניחה במקומה.
- ב, לא, יט. איזו היא אבידה? מצא קרום באיסרטיא, וטלית באיסרטיא,
- ופרה רועה בין הזרעים — הרי זו אבידה. טלית מונחת בצד הגדר, וחבית מונחת בצד הגדר, וחמור רועה בין העשבים — אין זו אבידה. מצאן שלשה ימים זה אחר זה — הרי זו אבידה.
- א, כה, כ. כל דבר שעושה ואוכל, כגון פרה וחמור — יעשה ויאכל. ולא יעשה בהן יותר ממה שהן אוכלין. וכל דבר שאין עושה ואוכל, כגון אווזין ותרנגולין — מיטפל בהם שלשה ימים. בעגלים ובסייחין — שלשים יום, יותר על כן — מוכרין בבית דין.
- ב, כה, כא. מצא ספרים — קורא בהן אחד לשלשים יום, ולא יקרא בהן את הפרשה וישנה, ולא יקרא בהן ויתרגם, ולא יקרא שלשה בכרך אחד, ולא יפתח בספר יותר משלשה דפין. סומכוס אומר: בחדשים — אחד לשלשים יום, בישנים — אחד לשנים עשר חודש.
- א, כה, כב. כלי כסף — משתמש בהם בצונין אבל לא בחמין, מפני שמשחירין. כלי נחשת — משתמש בהם בחמין, אבל לא באור, מפני שמשחקין. מגרופות וקרדומות — משתמש בהן בדבר הרך, אבל לא בדבר קשה. מגרופה — גורף בה את הטיט, מדיחה ומניחה במקומה. קרדום — מבקע בו את העצים, בלבד שלא יבקע בו לא צנם ולא זית. וכשם שאתה אומר באבידה כך אתה אומר בפיקדון. המפקיד כסות אצל חבירו — מנערה אחד לשלשים יום, שיטחה לצורכה אבל לא לכבודו, אם היתה מרובה — נוטל שכרו הימנה.
- כג. המוצא בהמת חבירו — חייב לייטפל בה עד שיכניסנה לרשותו. הכניסה למקום שיראנה — לא יטפל בה. ונגנבה או אבדה — חייב באחריותה. ולעולם חייב באחריותה עד שיכניסנה לרשותו. הכניסה לגינתו או לחורבתו וניגנבה או אבדה — פטור.
- כד. מצא חמור שטעון פחמים או דברים האסורין — אין מחייבין אותו ליגע בהם. זה הכלל: כל העושה בתוך שלו — הרי זה ניזקק לו, וכל שאינו עושה בתוך שלו — אינו נזקק לו. אם היה חמורו נופל — פורק עמו אפילו מאה פעם. רשאי להקל את הפרסה, ולגבות שכרה הימנה.
- כה. אין מחייבין אותו להיות עומד ומחזיר מפרק ומטען, שנאמר: "כי תפגע וכי תראה". יכול שנים ושלשה [מיל] — תלמוד לומר: "כי תפגע". יכול אפילו בתוך ארבע אמות — תלמוד לומר: "כי תראה". שיערו חכמים אחד משבעה במיל, זה הריס.
- ב, כה, כו. אוהבו לטעון ושונאו לפרוק — מצוה לפרוק עם השונא, כדי לשבור את לבו. שונא שאמרו — שונא בשישראל, ולא שונא שבאומות.
- ב, כה, כז. ראה חמורו של גוי — חייב לייטפל בו כדרך שמיטפל בשל ישראל. אם היה טעון יין נסך — אין רשאי ליגע בו.
- א, כה, כח. ראה מים שהן שוטפין והולכין — חייב לגוררן. זה הכלל: כל דבר שיש בו משום חיסרון כיס — יש בו משום השב אבידה. מצוה מן התורה לפרוק, אבל לא לטעון. ר' שמעון אומר: אפילו לטעון, שנאמר: "עמו" — עמו על גבי חמור, דברי ר' שמעון. וחכמים אומרים: עמו אתה בשכר. וכשם שמצוה על בהמת עצמו — כך מצוה על בהמת חבירו. חבירו שטעה — תופסו בידו, מפסגו בשדות ובכרמים עד שמגיע לעיר או לדרך. וכשם שמצוה על ידי חבירו — כך מצוה על ידי עצמו. הוא עצמו שתעה — מפסגו בשדות ובכרמים עד שמגיע לעיר או לדרך, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ.
- א, כה, כט. אבידת רבו ואבידת אביו — אבידת רבו קודמת לאבידת אביו, ואם היה אביו שקול כנגד רבו — אבידת אביו קודמת לאבידת רבו.
- א, כה, ל. ואיזה הוא רבו — שלימדו תורה, ולא רבו שלימדו אומנות. ואיזהו — זה שפתח לו תחילה. ר' מאיר אומר: רבו שלימדו חכמה, ולא רבו שלימדו מקרא. ר' יהודה אומר: כל שרוב תלמודו הימנו. ר' יוסי אומר: כל שהאיר עיניו במשנתו.

לא. אבידת אביו ואבידת אמו — אבידת אביו קודמת לאבידת אמו. אימתי — בזמן שהיא תחתיו, הא אם אינו תחתיו — שניהם שוין.
לב. אבידת האיש ואבידת האשה — אבידת האיש קודמת לאבידת

א. שנים שנים — או יותר. שהמנין עצמו הוא סימן.
ג. מפולש — שפתח החור פתוח כלפי חוץ. בין פצים לפצים — בין הקורות העשויות לחיזוק הכותל. מן האגף — מקום הסגירה.
יד. אם שארו — אם שרו, אם היו.
כב. צנע — סלע, אדמה קשה מאוד. מרובה — גדולה, והטיפול בה קשה.
כד. פחמים — שמתלכלך אם מטפל בהם. העושה בתוך שלו — אם היה רגיל לעשות מלאכה כעין זו בחפצים שלו. להקל את הפרסה — להקל את המשא על ידי תמיכה, עד מהלך פרסה.
כה. ומחזיר — מחזור, כלומר, אינו חייב לחפש הודמנות לקיים מצוה זו,

האשה.
לג. הגוים והרועים בהמה דקה ומגדליה — לא מעלין ולא מורידין. המנין והמשומדים והמסורות — מורידין ולא מעלין.
 אלא אם כן, נודמנה לו. אפילו בתוך — כלומר, רק בתוך ארבע אמות.
כח. עמו אתה בשכר — שאם טוען עמו יכול לקבל שכר על כך. כשטעה — בדרך. מפסגו בשדות — מותר לו לעבור בתוך שדות וכרמים, ואף לחתוך הענפים המסתככים בדרכו.
ל. שפתח לו תחילה — והסביר לו בתחילת למודו והראה לו דרך. חכמה — משנה וגמרא.
לא. קודמת לאבידת אמו — שבעודה נשואה חייבת היא בכבוד בעלה.
לב. אבידת האיש קודמת — שחייב בתלמוד תורה, וצריך לשמור את זמנו.
לג. לא מעליו — אם נפלו לבור, שאין חובה להצילין.

פרק ג

א. אין השואל רשאי להשאיל, ולא השוכר רשאי להשכיר, ולא השואל רשאי להשכיר, ולא השוכר רשאי להשאיל, ולא זה המופקדין אצלו רשאי להפקידן אצל אחר, אלא אם כן נתן לו בעל הבית רשות.
ב. השואל פרה מחבירו ונגנבה, ונמצא גנב — משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה לראשון. שילם ואחר כך נמצא הגנב — משלם תשלומי כפל לשואל ופדה תשלומי ארבעה וחמשה לשיני. [השוכר פרה מחברו, ונגנבה או אבדה, ואומר: הריני משלם ואיני נשבע. שלם ואחר כך נמצא הגנב — משלם תשלומי כפל ארבעה וחמשה לשיני].
ג. המפקיד פרה אצל חבירו ונגנבה, ואמר הלה: "הריני משלם לך בלא שבועה", ואחר כך נמצא הגנב — משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה לשיני.
ד. המוכר פרה לחבירו ונגנבה, זה אומר: "ברשותך נגנבה", וזה אומר: "ברשותך נגנבה" — יחלוקו. [נמצא גנב, זה אומר ברשותו נגנבה, וזה אומר ברשותו נגנבה — יחלוקו].
ה. האומר: "מנה אני חייב, ואיני יודע אם לפלוני אני חייב, אם לפלוני אני חייב" — נותן לזה מנה, ולזה מנה, שהודה מפי עצמו. אומר לשנים: "גזלתי את אחד מכם מנה ואת אחד מכם מאתים, ואיני יודע איזה מכם" — נותן לזה מאתים ולזה מאתים, אם לאו — היה לו לשתוק. זה אומר "מאתים שלי" וזה אומר "מאתים שלי" — נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר לא יתן להם עד שיעשו פשרה ביניהם.
ו. שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתים. בשעת התביעה, זה אומר: "מאתים שלי", וזה אומר: "מאתים שלי" — נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו. אמר ר' יוסי: אם כן מה הפסיד הרמאי? אלא, הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו. וכן שני הכלים, אחד גדול ואחד קטן, זה אומר: "יפה שלי", וזה אומר: "יפה שלי" — נותן את הקטן לאחד מהם, ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשיני, והשאר יהא מונח עד שיבוא אליהו. אמר ר' יוסי: אם כן מה הפסיד הרמאי? אלא, הכל יהא מונח עד שיבוא אליהו.
ז. המפקיד פירות אצל חבירו, ואפילו הן אובדין — לא יגע בהם. לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשרות על מקום אחר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: באובדין ימכור בפני בית דין, מפני שהוא כמשיב אבידה לבעלים.
ח. המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו, יין והחמיץ, שמן והבאיש, אפילו הם אובדים — לא יגע בהן, דברי ר' מאיר. וחכמים אומרים: עושה אותן דמים בבית דין. מוכרן לאחרים, ואין מוכרן לעצמו.
ט. כיצא בו, גבאי צדקה שלא מצאו עניים לחלק להן את הפול — מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן. גבאי צדקה פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן. המפקיד פירות אצל חבירו — הרי זה יוציא לו

חיסרונות. במה דברים אמורים — בזמן שעירבן עם פירותיו, אבל אם היו מונחין בפני עצמן — יאמר לו: "הרי שלך לפניך". אחד המערב, ואחד קורא שם מעשר שיני במגורה.
י. ושאר מיני קיטנית לא נתנו להם חכמים שיעור. אמר בן עזאי: מחזוק כוחו של ר' עקיבא שנתן שיעור לאילו, ולא נתן שיעור לאילו. אמר ר' יוחנן בן גוריון: מה איכפת להן לעכברים? אוכלין בין מהרבה, ובין מקימעה, אין מוציא לו חסרונות אלא לכור בלבד. אמר ר' יהודה: במה דברים אמורים — בזמן שמדד לו מתוך ביתו, אבל אם מדד לו מתוך גורנו — אינו מוציא לו חסרונות, וכן היה ר' יהודה אומר: לא אמרו שמרים אלא בשמן בלבד, שפעמים שאדם לוקח מחבירו שמן מזוקק בלא פקטים.
יא. אמר ר' יוסי, שאל אריוס לחכמים: הרי שהפריש עשר כורין למאה, ומדד את המעשר, ופחת, מהו? אמרו לו: כשם שפחת מעשר — כך פחתו חולין. ואף על פי שלא פחתו חולין — מותר. מדד את החולין והותירו מהו? אמרו לו: כשם שהותירו חולין — כך הותיר מעשר, ואף על פי שלא הותיר מעשר — מותר. יש לו חולין ומעשר שיני ומבקש למוכרו, איזה מהן מוכר תחילה? אמרו לו: מוכר את החולין ואחר כך מוכר מעשר שיני.
יב. השולח יד בפיקדון, בית שמאי אומרים: ילקח חסר וביתר. כיזה צד? הפקיד לו משתים ועמדו מארבע, ארבע [ועמדו] משתים — נותן לו שתיים.
יג. הזהב קונה את הכסף. כיזה צד? נתן לו דינר של זהב בעשרים וחמשה כסף — הרי זה קנה כל מקום שהוא. אבל אם נתן לו עשרים וחמשה כסף בדינר זהב — הרי זה לא קנה עד שעה שמושך. הנחושת קונה את הכסף, כיזה צד? נתן שלשים איסר בדינר כסף — הרי זה קנה כל מקום שהוא. אבל אם נתן לו דינר של כסף בשלושים איסר הרי זה לא קנה עד שעה שמושך.
יד. אסימון קונה את המטבע. כללו של דבר: כל שניקנה — קונה. טלית קונה דינר זהב. אמר ר' שמעון: אף כשאמרו טלית קונה דינר זהב, מכל מקום כך הלכה, אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו. והנושא ונותן בדברים אין לו עליו אונאה, אבל אמרו חכמים: כל המבטל את דיבורו — אין רוח חכמים נוחה הימנו.
טו. האונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, שתות למקח. עד מתי מותר לחזור — עד כדי שיראה לתגר, או לקרובו, או לבקי.
טז. מי שהוטל עליו — ידו על העליונה. כיזה צד? מכר לו חלוק שוה חמש בשש — יד הלוקח על העליונה, רצה — אומר לו: "תן

- כה.** כשם שאונאה במקח וממכר, כך אונאה בדברים. ועוד, מרובה נ, ב אונאת דברים מאונאת ממון; שבאונאת ממון הוא אומר: "אל תנוני איש את אחיו" (ויקרא כה, יד) ובאונאת דברים הוא אומר: "ולא תנוני איש את עמיתו ויראת מאלהיך" (שם ב, י) וירא ממי שפיקד על אילו. היו חמרין מבקשין יין ושמן — לא יאמר להן: "לכו אצל פלוני", והוא לא מכר יין ושמן מעולם. היו חלאים באין עליו, ואיסורין באין עליו, וקובר את בניו — לא יאמר לו כדרך שאמרו לו חביריו לאיוב "הלא יראתך כסלתך ותקותך ותם דרכיך זכר נא מי הוא נקי אבד ואיפה ישרים נכחדו" (איוב ד, ו-ז) "זכור אתה" אין כתיב כאן אלא "זכור נא". ר' יהודה אומר: אף לא יתלה את ענינו ויאמר במה חפץ זה והוא אינו רוצה לקנות. וראה גר שבא ללמוד תורה — לא יאמר: "ראו מי בא ללמוד תורה שאכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים". וכן הוא אומר: "ויען איש משם ויאמר מי אביהם" (שמואל א' י, יב) וכי יש אב לתורה? והלא כבר נאמר "מה שמו ומה שם בנו כי תדע" (משלי י, ב) ואומר "בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת" (שם יט, יד).
- כו.** אין מערבין פירות בפירות, אפילו חדשים בחדשים וישנים ב, נט, בישנים, ואין צריך לומר חדשים בישנים וישנים בחדשים. אפילו סאה בדינר, וסאה בדינר וטריסית — לא יערבם וימכרם סאה בדינר. ואין מערבין יין לא חדש בחדש, ולא ישן בישן, ואין צריך לומר חדש בישן וישן בחדש. ולא קשה ברך, ור' יהודה מתיר קשה ברך, מפני שהוא משביחו. וכן היה ר' יהודה אומר: מין אחד המשביח את חבירו — מותר, שני מינין המשביחין את אחד — אסור.
- כז.** ואין מערבין שמרי יין ביין, אבל נותנין לו את שמריו, כיצד? ס, א היה שופא יין לחמרין — נותנין לו שמרי אותו יין, אבל לא שמרי יין אחר. אף כשאמרו נותנין לו שמריו — נותן של היום היום, ושל מחר למחר, אבל לא של היום למחר, ולא של מחר להבא. לא יערבם חנוני וימכרם בחנותו אלא אם כן הודיע. ולא ירביץ חנוני בחנותו יין ושמן — מפני שגונב דעת הבריות. מקום שנהגו להטיל מים למחצה לשליש ולרביע — יטילו, ואין משנין ממנהג המדינה.
- כח.** מערבין חומטין בתבואה קב בכור, ואינו חושש. ובעלי בתים מטילין כל צורק, וחנוני צורר ומניח על פי המגורה.
- כט.** אין משרבטין את הבהמה, ואין נופחים הקרביים, ואין מטילין ב, ס, בשר בתוך המים.
- ד.** יחלוקו — כפי השיטה שממון המוטל בספק חולקים. א, ב, ג, ד, ה. היה לו לשתוק — אלא ודאי רוצה לצאת ידי שמים, ואינו יוצא עד שיתן לשניהם.
- ח.** עושה אותו דמים — מעריך את דמיהם ומכרם.
- ט.** הפול — בדפוסים ועוד: "הפת". קורא שם מעשר שני — ולא מדד את המעשר בשעת קריאת השם, שאחר כך כשנותנו מוריד מן המעשר כשיעור הפחת הרגיל (וראה בהלכה יא).
- י.** ושאר מיני קטנית — הרי זה המשך למשנה (מ, א) הקוצבת שיעור החסרונות במיני תבואה שונים. מחוזק כוחו כו' — נראה שחולק על ר' עקיבא. וסובר שבכל דבר, גם בתבואה, אין נותנים שיעור קצוב, אלא הכל לפי ראות עיני בית דין.
- יא.** ומדד את המעשר — בשעת נתינתו. ואף על פי שלא פחתו פטור — שמודדים ונמצא שלא פחתו, מכל מקום אין עליו אחריות על שמירת המעשר. ומבקש למוכרו — אם הפקידו אצלו חולין ומעשר וצריך למכרו מפני שמתקלקלים (ת"ר).
- יב.** כיוה צד — כיצד, משתים ועמדו מארבע — שהיו קודם שתים בסלע והזולו, והריהו עכשיו ארבע בסלע. וצריך להשלים: "נותן לו ארבע".
- ז.** לי סלע, רצה — אומר לו: "הילך מעותיך, ותן לי חלוקי". אבל אם אמר: "מכור לי חלוק שוה שש בחמש" — יד המוכר על העליונה. רצה — אומר לו: "תן לי סלע", ורצה — אומר לו: "הילך חלוקך, ותן לי מעותיך". רבי אומר: לעולם יד המוכר על העליונה. וכשם שהמוכר יכול לחזור בו — כך הלוקח יכול לחזור בו. ר' שמעון אומר: המוכר יכול לחזור בו, והלוקח אינו יכול לחזור בו, שכבר קיבל הלה את מעותיו.
- ז.** סלע כמה תהא חסירה ויהא בה אונאה? סלע — ארבעה איסרות, לדינר — איסר, דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר: סלע ארבעה פונדיונות, לדינר — פונדיון. ר' שמעון אומר: סלע — שמונה פונדיונות, לדינר — שני פונדיונים. יותר על כן — היה מוציאה בשויה.
- יח.** סלע עד שקל, ודינר עד רביעית, פחות מיכן אפילו איסר — אין רשאי להוציאה.
- יט.** לא ימכרנה לא לתגר ולא להרג ולא לחרם — מפני שמרמין בהן את אחריהם, אבל נוקבה ותולה בצואר בנו. וכשם שאתה אומר בחולין — כך אתה אומר במעשר שיני, ובלבד שלא יתכוון להטיל על השני. במה דברים אמורים — בדינרין ובסילעין, אבל בדינרין זהב ובמטבעות של נחושת — היו מוציאים בשויהן.
- כ.** עד מתי מותר להחזיר? בכרכין עד כדי שיראה לשולחני, ובכפרים עד ערבי שבתות, שכן דרך השוק להיות עומד בעיירות מערב שבת לערב שבת.
- כא.** האונאה ארבעה כסף, והטענה שתי כסף, במה דברים אמורים — בזמן שמכר לו סתם, אבל אם קצץ עמו — אינו כלום אחר הקצה.
- כב.** הנושא והנותן באמונה, והאומר לחבירו "על מנת שאין לך עלי אונאה" — אין לו עליו אונאה.
- כג.** לא ימכור לא את היפה בשויה, ולא את הרע באמונה. אלא, או שתיהן בשויהן או שתיהן באמונה. מחשב עמו שכר חמור, שכר החמר, ושכר פונדוק. לא יהא מחשב עמו שכרו — מפני שנוטל שכרו הימנו.
- כד.** ר' יהודה אומר: ספר תורה בהמה ומרגלית אין להם אונאה. ספר תורה — מפני שאין לו דמים, בהמה ומרגלית — מפני שאדם רוצה אותן לזווגן. אמרו לו: והלא כל דבר אדם רוצה לזווגו. ר' יהודה בן פתירא אומר: הסוס, וחטיטוב, והסייף במלחמה — אין להם אונאה.

פרק ד

א. המוכר פירות לחבירו בחזקת שיש לו, ונמצא שאין לו — לא כל הימנו לאבד את זכותו של זה.

ב. מרבין על השכר ואין מרבין על המכר, שנאמר: "אם כסף תלוה את עמי ואת העני עמך וגו'" (שמות כב, כד). מה מלוה מיוחדת —